I N T E G R A S I E M O D E L

© Dr LE Combrink, 1993

ONDERRIGFASE	LEERHANDELING
VOORBEREIDING VIR DIE LEES VAN DIE TEKS	▪ Agtergrondsinligting ▪ Woordeskatuitbreiding ▪ Ontspanning
EERSTE LEES VAN DIE TEKS	▪ Luisteraktiwiteit ▪ Skeppende betrokkenheid
RESEPSIE ▪ Affektief ▪ Kognitief (individu, groep, klas)	▪ Herken en verbaliseer respons ▪ Visualisering, vooruitskouing ▪ Assosiasie, identifikasie ▪ Ontwikkeling van verbeelding
ONTWIKKELING EN STRUKTUERING VAN RESPONS Teksanalise van bv - struktuurelemente - karakterisering - ruimtelike uitbeelding - taal en styl	▪ Ontwikkeling van - begripsvermoë - toepassingsvermoë - analiserende vermoë - sintetiserende vermoë. ▪ Verdieping, ontwikkeling en verfyning van affektiewe en kognitiewe respons.
OORKOEPELENDE, SAMEVATTENDE AKTIWITEITE - tema, hoofgedagte - funksionele integrasie - lê verbande na buite - navorsing nav teks - vergelyking met ander tekste - gaan historiese ruimte na - kreatiewe aktiwiteite om respons, insig en toepassing te ontwikkel.	▪ Herken literatuur as uitvloeisel van menslike bestaan ▪ Teks as kommentaar op omringende wêreld ▪ Teks as produk van bepaalde tyd en ruimte ▪ Ontwikkel alle taalvaardighede ▪ Ontwikkel sinvolle betrokkenheid by teks.
WAARDERING EN EVALUERING VAN TEKS - gemotiveerde waardering - ontwikkel kritiese denke - objektiewe evaluering.	▪ Verbalisering, formulering ▪ Beoordeel teksgeheel ▪ Denkvlakvariasie ▪ Toepassing op eie lewe.

INTEGRASIEMODEL VIR LITERATUURONDERRIG

ONDERRIGFASE	LEERHANDELING
1. Voorbereiding vir die lees van 'n teks	
○ Skep 'n atmosfeer wat optimale ontvanklik-heid en betrokkenheid moontlik maak ○ Verskaf essensiële agtergrondsinligting bv deur integrasie met ander vakinhoude (oa Geskiedenis, Biologie, Geografie.) ○ Verduidelik vreemde of nuwe terme indien noodsaaklik; verwyder taalversperrings.	○ Ontspan en raak gereed vir interaksie met die teks. ○ Kry essensiële agtergrondsinligting vir beter begrip van die teks. ○ Kry noodsaaklike woordeskatuitbreiding vir beter begrip van teks.
2. Die eerste lees van die teks	
○ Bepaal watter metode die beste by die teks pas. Gebruik voorlesings (onderwyser, kasset) indien enigsins moontlik. ○ Verdeel die teks in leeseenhede. ○ Lees die teks voor; die leerders luister en reageer op die teks.	○ Maak kennis met die tekswêreld; ontwikkel bepaalde verwagtings. ○ Ontwikkel luistervaardigheid. ○ Raak betrokke by die teksinhoud.
3. Geleentheid vir individuele respons	
○ Aanstip van reaksies op die teks dmv 'n resepsieverslag (bv aantekeninge in 'n lees-joernaal, die invul van semantiese skale.) ○ Aanstip van probleemgebiede. ○ Weergawe van visualisering (beeldvorming): - fantasering - analogisering - skepping van sekondêre wêreld. ○ Nagaan van interaksie met die teks, betrok-kenheid by of onttrekking uit die teks dmv - identifikasie - assosiasie - vooruitskouing - terugskouing - projeksie - voorspelling. ○ Nagaan van redes vir respons op die teks.	○ Herken en verbaliseer respons. ○ Identifiseer interpretasie- of begripsprobleme. ○ Ontwikkel vermoë om te visualiseer, om met behulp van die verbeelding alternatiewe wêrelde te skep. ○ Raak betrokke by die teks dmv ontwikke-lende verbeelding. ○ Raak bewus van identifikasie met karakters of gebeure. ○ Word bewus van 'n bewegende lesersfokus wat gebeure vooruitloop of dit terugskouend herinterpreteer. ○ Raak kreatief betrokke by die teks. ○ Identifiseer oorsake vir die spesifieke respons op die teks.

4. Geleentheid vir die deel van respons met ander	
o Bepaal fokuspunte in die teks.	o Identifiseer belangrike aspekte wat bespreek behoort te word.
o Bespreek probleemgebiede.	o Erken interpretasie- of begripsprobleme; soek oplossings deur bespreking of teksanalise.
o Deel persoonlike respons vrywillig.	o Formuleer respons; raak gewillig om dit te bespreek.
o Gee verhaal kortliks weer.	o Ontwikkel die vermoë om die verhaal weer te gee; leer onderskei tussen storie (fabel) en plot (sujet).
o Gee deurlopend persoonlike waardering en evaluering van teks weer.	o Tree subjektief waarderend en evaluerend op.
5. Die ontwikkeling en strukturering van respons	
o Bespreek verskillende gesigspunte en interpretasie (lesers en verteller).	o Onderskei tussen 'n eerstepersoon-, derdepersoon- en/of alwetende verteller. o Vergelyk verskillende gesigspunte. o Onderskei die oorsake van verskillende gesigspunte. o Ontwikkel respek en verdraagsaamheid teenoor ander standpunte.
o Analiseer die teks deurlopend om verskillende interpretasies na te gaan en te verduidelik.	o Ontwikkel die vermoë om die teks objektief te analiseer.
o Gaan struktuurelemente na; gee aandag aan die ontwikkeling van spanning en die gevolglike leserbetrokkenheid.	o Sien 'n opeenvolging van gebeure raak; gee dit chronologies weer. o Identifiseer oorsaak en gevolg. o Identifiseer die verskillende stadia van die ontwikkeling van spanning (motoriese moment, krisis, klimaks). o Identifiseer tegnieke waardeur spanning opgebou word. o Identifiseer tegnieke soos terugflitse, voorspellings, projeksies, vooruitloping van gebeure. o Herken struktuur- en plotpatrone. o Gaan die voorspelbaarheid en geloofwaardigheid van die plot na.

<table>
<tr>
<td>o Ondersoek karakterbeelding en – ontwikkeling.</td>
<td>o Kan karaktereienskappe raaksien en beskryf.

o Herken stereotipe karakters.

o Kan karaktereienskappe aflei uit die dialoog en handeling.

o Identifiseer tegnieke waardeur die skrywer karakter uitbeeld:
- dialoog
- handeling
- weergawe van gedagtes
- ander karakters se gedagtes en woorde
- reaksie op ander karakters, gebeure en ander sienswyses.

o Soek oorsake vir karakters se gedrag.

o Gaan konsekwentheid van gedra na.

o Gaan konsekwente uitbeelding van karakters na.

o Analiseer verhoudings tussen karakters.

o Ondersoek botsings tussen karakters; gaan die oorsake na.

o Herken konflik tussen ‘n karakter en sy ruimte.

o Identifiseer konflik weens botsende waardesisteme, standpunte, kulture, belange, ens.

o Identifiseer innerlike konflik.

o Identifiseer karakterverandering en – ontwikkeling.

o Identifiseer die oorsake van karakterverandering.</td>
</tr>
<tr>
<td>o Gaan leserbetrokkenheid by karakters na agv bv identifikasie, assosiasie, bewondering of verwerping.

o Gaan die uitbeelding van ruimte na; bepaal die rol daarvan in lesersrespons.</td>
<td>o Bly deurlopend bewus van identifikasie en assosiasie met bepaalde karakters; identifiseer emosionele respons op karakters.

o Gaan die beskrywing van mense, plekke en tydsgewrig na. Soek direkte en indirekte leidrade.

o Identifiseer die invloed van ruimte op karakters en gebeure.</td>
</tr>
</table>

	○ Identifiseer die rol wat die ruimte in die ontwikkeling van spanning speel. ○ Gaan na hoe ruimte-uitbeelding die leser emosioneel affekteer; identifiseer die tegnieke waardeur die lesersrespons gemanipuleer word.
○ Gaan na watter invloed taalgebruik en styl het op lesersrespons en -interpretasie.	○ Vergelyk verskillende karakters se dialoog.
○ Gaan opsigtelike stylaspekte na.	○ Herken patrone in dialoog. ○ Onderskei tussen innerlike en uiterlike dialoog. ○ Onderskei tussen letterlike en figuurlike taalgebruik. ○ Identifiseer die funksie van verskillende tipes herhaling. ○ Sien herhalende struktuurelemente raak. ○ Onderskei tussen vertelling, beskrywing en dialoog. ○ Herken simboliek; kan simbole verduidelik.
○ Gebruik verskillende metodes en aktiwiteite om insigte uit te bou en te verfyn.	○ Herken taalgebruik wat verskillende gemoedstemminge aandui.
6. Oorkoepelende, samevattende aktiwiteite	
○ Bepaal die tema en hoofgedagte van die teks.	○ Identifiseer en formuleer tema, hoofgedagtes en boodskap.
○ Pas deurlopend funksionele integrasie toe met ander vakinhoude.	○ Herken literatuur as 'n uitvloeisel van die totale menslike bestaan.
○ Lê verbande na buite, bv. met aktuele sake, politieke en sosiale probleme.	○ Identifiseer die teks se implisiete kommentaar oor die omringende wêreld.
○ Doen voortgesette navorsing oor die historiese ruimte.	○ Herken die teks as produk van 'n bepaalde tyd en ruimte.
○ Beplan doelbewus mondelinge en skriftelike aktiwiteite om respons, insig en bepaalde vaardighede te ontwikkel.	○ Ontwikkel praat- en skryfvaardigheid.
○ Maak gebruik van verskillende media, bv skilder, teken, plak, musiek drama-in-die-onderwys (tableau vivant) om insig en respons te ontwikkel en dit kreatief en verbeeldingryk weer te gee.	○ Ontwikkel 'n verskeidenheid kreatiewe en verbeeldingryke reaksies op die teks. ○ Ontwikkel begrip en insig deur die verhaal uit verskillende hoeke te benader.

o Vergelyk die teks met ander tematies eenderse tekste (prosa, poësie, drama, reklame, televisie, film, koerant). Gee aandag aan argetipes en intertekstualiteit. o Verwerk die teks vir alternatiewe aanbiedinge: poppespel, hoorspel, draaiboek, ens. o Doen navorsing oor die skrywer en ontstaanstydperk van die teks. o Differensieer deurlopend doelbewus en doelgerig om te verseker dat die benadering leerdergerig bly.	o Herken ooreenkomste in temas, plots, ruimte, karakters en verhaalstruktuur. o Herken ooreenkomste en verskille in verskillende weergawes van dieselfde verhaal. o Herken die teks as produk van 'n bepaalde persoon en 'n bepaalde tydperk. o Moedig leerderbetrokkenheid by die teks aan deur sinvolle aktiwiteite wat die vermoë, ervaring en belangstelling van die leerder in ag neem.
7. Evaluering van individuele respons	
o Ondersoek aanvanklike en latere respons op die teks. o Identifiseer die verandering in respons en houding wat deur interaksie met die teks teweeggebring is.	o Verbaliseer en formuleer denke oor en reaksies op die teks. o Gaan redes vir veranderde siening na. o Ontwikkel insig en perspektief deur die teks op die persoonlike lewe toe te pas.
8. Waardering en evaluering van die teks	
o Persoonlike respons en die daaropvolgende teksanalise lei geleidelik tot 'n gemotiveerde waardering van die teks. o Ontwikkel kritiese denke deurlopend dmv vraagstelling en opdragte wat volgens verskillende denkvlakke beplan is. o Objektiewe, literêre evaluering is waarskynlik 'n onbereikbare doelstelling vir skoliere.	o Sien raak dat tema, plot, karakterbeelding, taalgebruik en styl gesamentlik bydra tot die skep van 'n betekenisvolle geheel. o Ontwikkel die vermoë om op verskillende denkvlakke te funksioneer. o Evalueer karakterisering, beskrywing, verhaalstruktuur en styl. o Evalueer die akkuraatheid van die weergawe van 'n historiese ruimte en 'n bepaalde geografiese lokaliteit.

BRON:

Combrink, Louise, E. 1989.
Die onderrig van prosa in Afrikaans as Eerste Taal in standerds 3, 4 en 5.
Doktorale proefskrif, Universiteit van Stellenbosch.